

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

Irena ALPERYTĖ

**TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO
KULTŪROS SEKTORIUJE VADYBA**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03S)

Vilnius 2009
LEIDYKLA
TECHNIKA

Daktaro disertacija rengta 2003–2009 metais Vilniaus Gedimino technikos universitete.

Disertacija ginama eksternu.

Mokslinis konsultantas

prof. habil. dr. Borisas MELNIKAS (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03S).

Disertacija ginama Vilniaus Gedimino technikos universiteto Vadybos ir administravimo mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas

prof. habil. dr. Romualdas GINEVIČIUS (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03S).

Nariai:

prof. dr. Eugenijus CHLIVICKAS (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03S),

prof. habil. dr. Albinas MARČINSKAS (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03S),

prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus MATULIONIS (Socialinių tyrimų institutas, socialiniai mokslai, sociologija – 05S),

prof. dr. Valentinas PODVEZKO (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, socialiniai mokslai, ekonomika – 04S).

Oponentai:

doc. dr. Rolandas STRAZDAS (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03S),

prof. dr. Regina VIRVILAITĖ (Kauno technologijos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03S).

Disertacija bus ginama viešame Vadybos ir administravimo mokslo krypties tarybos posėdyje 2009 m. birželio 8 d. 14 val. Vilniaus Gedimino technikos universiteto senato posėdžių salėje.

Adresas: Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius, Lietuva.

Tel.: (8 5) 274 4952, (8 5) 274 4956; faksas (8 5) 270 0112;

el. paštas: doktor@adm.vgtu.lt

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2009 m. gegužės 7 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus Gedimino technikos universiteto bibliotekoje (Saulėtekio al. 14, LT-10223 Vilnius, Lietuva).

VGTU leidyklos „Technika“ 1623-M mokslo literatūros knyga.

© Irena Alperytė, 2009

VILNIUS GEDIMINAS TECHNICAL UNIVERSITY

Irena ALPERYTĖ

**MANAGING INTERNATIONAL RELATIONS IN
THE SECTOR OF CULTURE**

Summary of the Doctoral Dissertation
Social Sciences, Management and Administration (03S)

Vilnius 2009
LEIDYKLA
TECHNIKA

Doctoral dissertation was prepared at Vilnius Gediminas Technical University in 2003–2009.

The dissertation is defended as an external work.

Scientific Consultant

Prof Dr Habil Borisas MELNIKAS (Vilnius Gediminas Technical University, Social Sciences, Management and Administration – 03S).

The dissertation is being defended at the Council of Scientific Field of Management and Administration at Vilnius Gediminas Technical University:

Chairman

Prof Dr Habil Romualdas GINEVIČIUS (Vilnius Gediminas Technical University, Social Sciences, Management and Administration – 03S).

Members:

Prof Dr Eugenijus CHLIVICKAS (Vilnius Gediminas Technical University, Social Sciences, Management and Administration – 03S),

Prof Dr Habil Albinas MARCINSKAS (Vilnius University, Social Sciences, Management and Administration – 03S),

Prof Dr Habil Arvydas Virgilijus MATULIONIS (Institute for Social Research, Social Sciences, Sociology– 05S),

Prof Dr Valentinas PODVEZKO (Vilnius Gediminas Technical University, Social Sciences, Economics – 04S).

Opponents:

Assoc Prof Dr Rolandas STRAZDAS (Vilnius Gediminas Technical University, Social Sciences, Management and Administration – 03S),

Prof Dr Regina VIRVILAITĖ (Kaunas University of Technology, Social Sciences, Management and Administration – 03S).

The dissertation will be defended at the public meeting of the Council of Scientific Field of Management and Administration in the Senate Hall of Vilnius Gediminas Technical University at 2 p. m. on 8 June 2009.

Address: Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius, Lithuania.

Tel.: +370 5 274 4952, +370 5 274 4956; fax: +370 5 270 0112;

e-mail: doktor@adm.vgtu.lt

The summary of the doctoral dissertation was distributed on 7 May 2009.

A copy of the doctoral dissertation is available for review at the Library of Vilnius Gediminas Technical University (Saulėtekio al. 14, LT-10223 Vilnius, Lithuania).

Įvadas

Tiriamoji problema

Globalizacijos, žiniomis grindžiamos visuomenės formavimo, taip pat bendros kultūros erdvės Europos Sąjungoje kūrimosi sąlygomis kyla nauji iššūkiai ir reikalavimai *tarptautiniam bendradarbiavimui kultūros sektoriuje*, į kuriuos reaguojant turi būti taikomi *adekvatūs vadybos modeliai*. Iškyla poreikis iš esmės išplėtoti ir patobulinti tarptautinio bendradarbiavimo vadybą, taikant modernias vadybos priemones. Tam yra būtini atitinkami moksliniai tyrimai, kurių rezultatais galima būtų remtis. Pastaroji aplinkybė nulėmė disertacijos temos pasirinkimą. Adekvačių vadybos priemonių sukūrimas ir tolimesnis panaudojimas reikalauja išspręsti *vadybos ir administravimo mokslui* priskirtiną problemą. Viena vertus, šiuolaikinė vadybos teorija stokoja pagrįstų sprendimų, kaip plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje, kita vertus, turimas mokslinis pažinimas, kuris būtų reikalingas vadybai kultūros sektoriuje tobulinti, atsižvelgiant į globalizacijos procesų sąlygojamas aplinkybes, nepakankamas.

Darbo aktualumas

Tarptautinis bendradarbiavimas kultūros sektoriuje yra pripažintas vienu svarbiausių šiuolaikinės kultūros plėtros veiksnių. Europos Komisija, šalių vyriausybės, kultūros ir meno veikėjai, kiti asmenys ir institucijos įvardija tarptautinį bendradarbiavimą kaip būtina sąlygą šalims, siekiančioms dalyvauti plėtojant Europos kultūrą ir kryptingai formuoti bendrą Europos kultūros erdvę.

Europos bendros kultūros erdvės plėtojimas bei tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje skatinimas šiuo metu yra svarbiausi Europos Sąjungos vykdomos kultūros politikos prioritetai, kuriems įgyvendinti ES yra iškelta *atvirojo koordinavimo* idėja. Šios idėjos esmė – kompleksiskai plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros srityje tiek tarp valstybių, tiek ir tarp įvairiose šalyse bei jų regionuose veikiančių subjektų, tiesiogiai dalyvaujančių kuriant, platinant ir vartojant kultūros vertybes. Savo ruožtu, siekiant realiai įgyvendinti minėtą *atvirojo koordinavimo* idėją, būtina sukurti ir panaudoti atitinkamą *vadybos instrumentariją*.

Tarptautiniam bendradarbiavimui kultūros sektoriuje plėtoti skirtos vadybos instrumentarijaus sukūrimas ir panaudojimas yra svarbi prielaida spręsti šiuolaikinės kultūros problemas visoje ES erdvėje, taip pat – ir Lietuvoje.

Išvardintos aplinkybės rodo disertacijos temos aktualumą ir atliktų tyrimų savalaikiškumą.

Tyrimų objektas. Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadyba.

Darbo tikslas

Siekiant kryptingai reaguoti į bendros kultūros erdvės Europos Sąjungoje formavimosi, taip pat į naujus globalizacijos bei žiniomis grindžiamos visuomenės kūrimo iššūkius, *parengti vadybos sprendimus*, kaip tobulinti kultūros sektoriaus tarptautinio bendradarbiavimo tolesnį plėtojimą, prioritetinį dėmesį skiriant tarptautiniu mastu vykstančių procesų koordinavimo modernizavimui.

Darbo uždaviniai

1. Identifikuoti *kultūros sektoriaus problemas*, susijusias su internacionalizacijos procesais, jas apibrėžti, išryškinti galimybes spręsti šias problemas vadybos tobulinimo priemonėmis, išanalizuoti europietiškojo kultūrinio tapatumo apraiškas bei sąveikos pobūdį tarp Europos Sąjungos institucijų ir atskirų šalių kultūros sektorių.
2. Numatyti galimybes plėtoti horizontalius ryšius tarp šalių (o tam būtina išanalizuoti *bendros kultūros erdvės* formavimosi Europos Sąjungoje procesus), įvardyti naujus iššūkius, o taip pat atlikti Europos Sąjungos šalių kultūros sektorių administravimo sistemų lyginamąją analizę.
3. Įvertinti įvairių socialinės ekonominės raidos veiksnių poveikius kultūrai, išnagrinėti kultūros sektoriuje susiklosčiusius požiūrius į tarptautinį bendradarbiavimą. Atskleisti laisvalaikio struktūros bei prioritetų įvertinimo svarbą vertinant poreikius plėtoti kultūros sektorių ir jam būdingą tarptautinį bendradarbiavimą.
4. Išnagrinėti nevyriausybinių sektoriaus vaidmenį plėtojant tarptautinius ryšius, tuo tikslu išanalizuoti Lietuvos kultūros politikos rengimo ir įgyvendinimo praktiką, taip pat įvertinti kultūros ir meno darbuotojų nuomones apie tokio bendradarbiavimo galimybes.
5. Pateikti būdų, kaip harmonizuoti kultūros sektoriuje vykstančius procesus, įgyvendinant *atvirojo koordinavimo* idėją kaip bendros ES kultūros erdvės kultūros sektoriaus administravimo tobulinimo mechanizmą. Pasiūlyti minėtų procesų harmonizavimo sprendimus ir jų praktinio pritaikymo būdus, siekiant adekvačiai reaguoti į išskylančius kultūros sektoriaus vadybos tobulinimo iššūkius.

Tyrimų metodika

Mokslinės literatūros analizė, empiriniai tyrimai, naudojantis ekspertų vertinimo, statistinės informacijos analizės metodais, taip pat atliekant giluminius interviu ir kt.

Darbo mokslinis naujumas

Darbo mokslinį naujumą nulemia tai, kad per socialinių mokslų srities atliekamų tyrimų praktišką *tarptautinis bendradarbiavimas kultūros sektoriuje* pirmą kartą yra nagrinėjamas per *vadybos ir administravimo mokslo prizmę*. Pagrindiniai disertacijos mokslinio naujumo požymiai yra tokie:

- a) atlikta ES šalių kultūros sektorių administravimo sistemų lyginamoji analizė apibūdina šių sistemų tinkamumą plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą, tarp jų – Lietuvos sąlygomis,
- b) kompleksiskai išnagrinėti poreikiai Lietuvoje plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje, taip pat apibrėžtos sprendimų reikalaujančios problemos, išreiškiančios nepakankamą pasirengimą tarptautiniam bendradarbiavimui adekvačiai šiuolaikiniams iššūkiams,
- c) išnagrinėta gyventojų laisvalaikio struktūra ir išryškintos naujos galimybės plėtoti kultūros sektorių ir jame kuriamų produktų vartojimą,
- d) pasiūlytas būdas vertinti įvairių šalių pasirengimą plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje, atsižvelgiant į daugialypius socialinės ekonominės raidos veiksnius.

Darbo rezultatų praktinė reikšmė

Darbo rezultatų praktinę vertę lemia kelios aplinkybės. Pirma, disertacijoje identifikuotos kultūros vadybos praktikoje kylančios tarptautinio bendradarbiavimo aktyvinimo bei tarptautinių ryšių administravimo problemos, atskleisti šių problemų sprendimo būdai, skirti panaudoti plėtojant bendrą kultūros erdvę Europos Sąjungoje. Antra, išanalizuota ir apibendrinta pažangi patirtis, sukaupta administruojant kultūros sektorius įvairiose Europos Sąjungos valstybėse, išryškintos galimybės šią patirtį panaudoti Lietuvoje. Trečia, parengta ir praktikoje aprobuota metodika, skirta tiek išryškinti kultūros sektoriuje veikiančių organizacijų ir specialistų gebėjimus plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą, tiek ir kryptingai didinti tokių gebėjimų potencialą. Ketvirta, pasiūlytas instrumentarijus, skirtas pagrįsti kultūros politikos prioritetus atsižvelgiant į internacionalizavimo kultūros sektoriuje poreikius bei į įvairius socialine ekonomine raida nulemiamus veiksnius.

Minėtos aplinkybės, kaip visuma, parodo tyrimų rezultatų orientavimą į Europos Sąjungoje keliamos *atvirojo koordinavimo* idėjos praktinį įgyvendinimą plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje.

Ginamieji teiginiai

Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje plėtos dėlei turi būti kompleksiskai panaudojamos vadybos priemonės, sukurtas ir pritaikytas

tarptautinio bendradarbiavimo vadybai skirtas modelis, kuriam būdingi tokie požymiai:

a) siekiant kryptingai plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje prioritetas teikiamas *tiesioginiams horizontaliems ryšiams* tarp tarptautinėje erdvėje veikiančių kultūros sektoriaus subjektų,

b) kultūros politika orientuojama į tai, kad šiuolaikinės visuomenės kultūros turinį nulemia tos *vertybės*, gyvenimo būdo ir socialinės elgsenos *stereotipai bei normos*, kurių formavimasi ir pasklidimą sąlygoja ekonominės ir socialinės raidos, kultūros, mokslo bei technologijų pažangos internacionalizacijos procesai. Todėl vadyba kultūros sektoriuje turi būti prioritetiškai orientuojama į *reagavimą* į tarptautinės aplinkos bei tarptautinio bendradarbiavimo veiksnių nulemiamas aplinkybes,

c) tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadyboje prioritetiškai panaudojamos *galimybės*, kurias nulemia Europos Sąjungos bendros kultūros erdvės formavimasis (tai reiškia, kad tarptautinio bendradarbiavimo plėtojimą vis didesniu mastu lemia Europos Sąjungos realiai formuojamos ir įgyvendinamos kultūros politikos prioritetai).

Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadybai skirtas modelis leidžia įgyvendinti *atvirojo koordinavimo* idėją.

Darbo rezultatų aprobavimas

Disertacijos tema perskaityta 11 pranešimų mokslinėse konferencijose Lietuvoje bei kitose šalyse ir paskelbta 17 publikacijų: keturi straipsniai – periodiniuose recenzuojamuose leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, įtrauktose į Lietuvos mokslo tarybos patvirtintą sąrašą; šešios publikacijos – recenzuojamose tarptautinių konferencijų medžiagose; penkios – respublikinių konferencijų medžiagose, dvi – mokyimo priemonėse.

Darbo struktūra

Disertaciją sudaro įvadas, keturi skyriai, svarbiausios išvados ir rekomendacijos. Įvade įvardijama tiriamoji problema, apibrėžiamas problemos aktualumas, formuluojamas darbo tikslas bei uždaviniai, apibūdinamas mokslinis darbo naujumas. Pirmasis skyrius skirtas aptarti nagrinėjamą mokslinę problemą bei pagrįsti poreikius atlikti kultūros srities tarptautinio bendradarbiavimo tyrimus. Antrajame skyriuje pateikiama tyrimuose taikomų teorijų ir modelių studija bei apibūdinama tyrimų metodologija. Trečiajame skyriuje analizuojama *atvirojo koordinavimo* idėja kaip perspektyvus būdas plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros srityje. Ketvirtajame skyriuje pateikiami tyrimų medžiaga paremti vadybos sprendimai ir modelis, skirtas

plėtoti kultūros sektorių internacionalizacijos procesų kontekstu. Svarbiausių išvadų skyriuje pateikiamos darbo išvados ir rekomendacijos.

Darbą sudaro 169 puslapiai be priedų; yra 13 lentelių ir 22 paveikslai. Pasinaudota 245 bibliografiniais šaltiniais; priedai pateikiami elektronine laikmena.

1. Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje plėtra kaip svarbus vadybai ir administravimui skirtų mokslinių tyrimų prioritetas

Šiame disertacijos skyriuje detalai apibūdintas kultūros sektorius, parodytas jo vaidmuo šiuolaikinės visuomenės gyvenime, atskleistos jo raidos internacionalizacijos problemos. Parodyta, kad tarptautinis bendradarbiavimas yra svarbus kultūros sektoriaus raidos prioritetas, pažymėta, kad tarptautiniam bendradarbiavimui plėtoti reikalingi adekvatūs vadybos modeliai. Atskleisti poreikiai tobulinti vadybą kultūros sektoriuje, ypač – internacionalizuojant tolesnę šio sektoriaus raidą.

Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadybos samprata atskleista atsižvelgiant į globalizacijos, žiniomis grindžiamos visuomenės kūrimo bei Europos Sąjungos plėtros iššūkius. Išryškintos tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje svarbiausių tikslų grupės: 1) kultūrų įvairovės ir tarpkultūrinio dialogo skatinimas; 2) kultūros kaip kūrybingumo katalizatoriaus skatinimas; 3) kultūros kaip gyvybiškai svarbaus elemento tarptautiniams ryšiams plėtoti skatinimas. Šie tikslai suponuoja kultūros vadybos kaip vadybos mokslo srities tobulinimo reikšmingumą.

2. Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadybai skirtos teorijos ir tyrimų metodologija

Disertacijoje nagrinėjamos ir apibendrinamos teorijos, taikomos plėtojant kultūros sektorių bei jo internacionalizaciją. Prioritetas teikiamas vadybos, taip pat kultūros ir kultūrologijos teorijoms. Šių teorijų studijoje išskiriami keturi aspektai: a) vertybės, b) normos, c) institucijos, d) meno reiškiniai bei kūriniai. Išryškinti poreikiai tarptautinio bendradarbiavimo procesų vadybą nagrinėti atsižvelgiant į įvairialypes kultūros politikos, kūrybos procesų, kultūros produktų kūrimo ir platinimo aplinkybes, taip pat į naujų žinių generavimo kultūros sektoriuje bei į kultūros produktų vartotojų ypatumus.

Atlikta tradicinių ir modernių vadybos teorijų lyginamoji analizė, išryškintos jų taikymo galimybės sprendžiant tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje problemas. Nustatyta, kad šiuolaikinėse teorijose trūksta sprendimų, reikalingų siekiant Europos Sąjungoje įgyvendinti kultūros sektoriui plėtoti skirtą *atvirojo koordinavimo* idėją, ir apibrėžti šiems sprendimams parengti skirtų tyrimų prioritetai. Pasiūlyta originali tyrimų metodologija, kurios paskirtis ir esmė – kompleksiskai vertinti valstybių vykdomą politiką kultūros srityje, susiklosčiusias nacionalinių kultūros sektorių administravimo sistemas, poreikius plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą, taip pat įvairiems visuomenės

sluoksniams būdingą laisvalaikio struktūrą, turinčią įtakos kultūros raidai. Pasiūlytos konkrečių tyrimų metodikos, taip pat – galimybė taikyti įvairius kiekybinius metodus.

3. Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadybai skirti tyrimai

Šiame disertacijos skyriuje pateikta *kompleksinio empirinio tyrimo* medžiaga, kurioje atsispindi tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje būklės bei vadybos tobulinimo galimybių analizės rezultatai.

Kompleksinis tyrimas buvo atliekamas keliomis kryptimis. Pirma, buvo atlikta ES šalių kultūros sektorių valdymo sistemų lyginamoji analizė, kartu buvo siekiama išnagrinėti ir susisteminti susiklosčiusias tarptautinio bendradarbiavimo vadybos formas, įgyvendinamas valstybės lygmeniu. Atlikus giluminius interviu, išskirti trys skirtingi valdymo modelių tipai, besiskiriantys kultūros sektorių valdymo centralizacija/decentralizacija. Išryškinti skirtingų tarptautinio bendradarbiavimo vadybos modelių privalumai ir trūkumai, nustatytos galimybės parinkti Lietuvai tinkamą šių modelių elementų derinį.

Antra, buvo išanalizuota Lietuvos vykdoma kultūros politika, detaliai išnagrinėti jos tarptautinio bendradarbiavimo prioritetai. Išanalizuota tarptautinio bendradarbiavimo bei jo plėtros įtaka Lietuvos kultūros sektoriui. Šiuo tikslu atliktos įvairių sričių specialistų apklausos, taip pat – apklausti įvairių lygmenų kultūros sektoriaus tarnautojai, menininkai bei menų specialybių studentai. Rezultatai apdoroti naudojant aprašomosios statistikos (SPSS – Statistical Package for Social Sciences) metodus. Tyrimo metu nustatyta, jog Lietuvos kultūros darbuotojai iš esmės nėra pasirengę tinkamai atlikti funkcijų, skirtų plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą. Tyrimas parodė kultūros darbuotojų ribotą kompetentingumą bei gana primityvų tarptautinio bendradarbiavimo būdų suvokimą.

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė savikritišką kultūros darbuotojų požiūrį į savo kompetencijas, nes šie tarp veiksnių, labiausiai trukdančių plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą, minėjo „prastą darbuotojų užsienio kalbų mokėjimą“ bei „kultūros įstaigų ekonominį ir finansinį nestabilumą“, o greta – „patyrimo stygių“. Tarp atsakymų į klausimą, be kokių veiksnių kultūros įstaiga negali plėtoti tarptautinio bendradarbiavimo, rečiausiai buvo minimas „socialinių partnerių tinklo“ poreikis. Šie atsakymai traktuojami ir kaip keliantys aktualius iššūkius tarptautinio bendradarbiavimo vadybos kultūros sektoriuje tobulinimui, ir kaip patvirtinantys respondentų mąstysenoje pastebimus pototalitarinio mąstymo stereotipus. Tyrimo eigoje nagrinėta kultūros sektoriuje veikiančių *regioninių* įstaigų patirtis plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą. Nustatyta, kad tarptautinis bendradarbiavimas sudaro nuo 0 iki 10 procentų visos įstaigos veiklos, ir tik 3,5 procento respondentų teigia, jog ši veikla aktyvesnė. Šis skaičius rodo itin žemą šalies *horizontaliojo*, t. y., valstybinio lygio sutartimis nereglamentuojamo tarptautinio bendradarbiavimo apimtį.

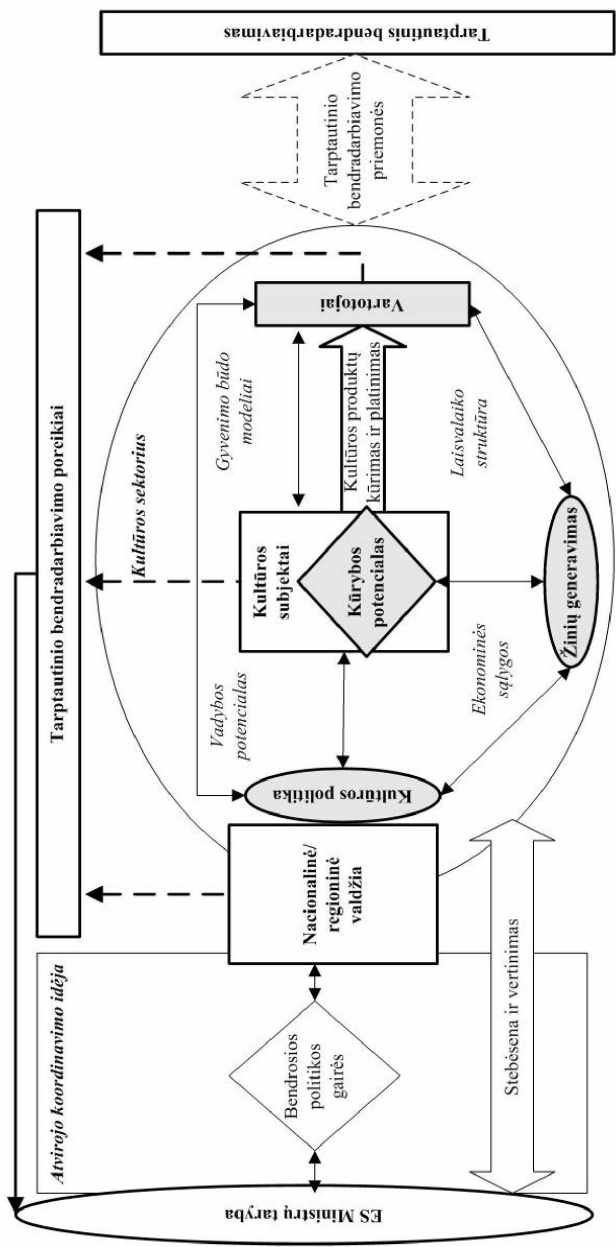
Trečia, buvo išnagrinėtas gyventojų laisvalaikio struktūros poveikis poreikiams plėtoti kultūros sektorių, iš jų – tarptautiniams ryšiams kultūros srityje. Atliktas tyrimas, kuriuo siekta išsiaiškinti tipiškiausias Lietuvos gyventojų laisvalaikio kaip gyvenimo būdo atspindžio tendencijas. Atlikus Lietuvos ir kitų ES šalių laisvalaikio struktūros ir kultūrinių poreikių lyginamąją analizę padaryta prielaida, jog reikalingi sprendimai, kurie padėtų nevienalytėms ekonominiu ir socialiniu požiūriu šalims atrasti efektyvių tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje būdų.

Ketvirta, tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje galimybės nagrinėtos atsižvelgiant į įvairių šalių ekonomikos bei socialinio išsivystymo lygį, į šio lygio skirtumus, taip pat į ES erdvėje susiklosčiusių gyvenimo būdo modelių įvairovę. Atlikta ES šalių lyginamoji analizė, išryškinant kultūros sektoriaus raidos priklausomybę nuo įvairių socialinių ekonominių veiksnių, tarp jų tų, kurie yra apibūdinami tokiais rodikliais, kaip BVP vienam gyventojui, žmogaus raidos indeksas, aukštųjų mokyklų studentų skaičius gyventojų struktūros kontekstu (tarp jų – humanitarinio profilio studentų skaičius), o taip pat užsienio kalbų mokėjimą ir vartojimą, kompiuterių naudojimą ir prieigą prie interneto charakterizuojantys rodikliai. Panaudojus daugiakriterinių vertinimų metodiką, ES šalys buvo suranguotos pagal pasirengimą plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje atsižvelgiant į minėtus rodiklius apibūdinamus socialinės ekonominės raidos veiksnius. Parodyta, jog gautais ES šalių skirstymo rezultatais yra kompleksiskai apibūdinama ES socialinei ekonominei erdvei būdinga tarptautinio bendradarbiavimo plėtojimui kultūros sektoriuje turinčių įtakos veiksnių visuma.

Atlikti tyrimai atskleidžia ES šalių kultūros sektorių vadybos galimybes praktiškai įgyvendinti *atvirojo koordinavimo* idėją, skirtą plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą bendroje ES kultūros erdvėje. Tyrimų rezultatai parodo poreikius plėtoti *horizontalius ryšius* tarp įvairių kultūros sektoriuje veikiančių subjektų ir pagrįstai leidžia parengti atitinkamas vadybos tobulinimo priemones. Tyrimų eiga ir rezultatai detaliam aprašyti disertacijoje.

4. Valdymo modelis ir strateginiai sprendimai, skirti plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje

Šiame skyriuje aprašytas autorės pasiūlytas tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje plėtojimui skirtas modelis (pav.). Disertacijoje parodyta, kad šis modelis leidžia realiai įgyvendinti *atvirojo koordinavimo* idėją, skirtą ne tik tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje aktyvinimo priemonėmis skatinti bendros ES kultūros erdvės kūrimą, bet ir puoselėti dinamišką kultūros sektoriaus sukūrimą naujosiose ES šalyse.

Pav. Tarpautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadybos modelis, įgyvendinantis atvirojo koordinavimo idėją

Atvirojo koordinavimo idėjos įgyvendinimui pasiūlytame modelyje numatyta vertinti visuomenės poreikius ir jos galimybes plėtoti kultūros sektorių, atsižvelgiant į:

- susiklosčiusius gyvenimo būdo modelius (laisvalaikis, pramogos);
- ekonomines kultūros plėtros ir produktų kūrimo sąlygas (BVP ir kt.);
- kultūros sektoriuje suformuoto vadybos potencialo lygį.

Disertacijoje atlikti tyrimai parodė taikytų metodikų ir algoritmų tinkamumą. Pagrįsta tai, kad:

- atskirų šalių kultūros sektoriai turėtų būti plėtojami atsižvelgiant į bendros kultūros erdvės Europos Sąjungoje sukūrimo prioritetus,
- turėtų būti aktyvinami daugiakanaliai tiesioginiai ir grįžtamieji ryšiai tarp įvairių visuomenės sluoksnių, tarp jų, kultūros ir meno darbuotojų, jų organizacijų bei bendruomenių, taip pat kultūros raidą veikiančių nevyriausybinų organizacijų bei kultūros sektorių administruojančių valstybinių įstaigų, Europos Sąjungos institucijų.

Empiriškai nustatant poreikius plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros sektoriuje taip pat patvirtintas tinkamumas praktiškai panaudoti autorės pasiūlytą ir realizuotą kompleksinę giluminių interviu bei masinės specialistų apklausos metodiką. Disertacijoje iš esmės apibūtinamas tarptautiniam bendradarbiavimui kultūros sektoriuje vadybos modelio taikymui reikalingas instrumentarijus.

Išvados ir pasiūlymai

Svarbiausios išvados ir pasiūlymai tokie:

1. Atlikus sisteminę Europos Sąjungos kultūros sektoriaus analizę, patvirtinta nuostata, kad bendros kultūros erdvės kūrimas yra vertintinas kaip pačios Europos Sąjungos *tolimesnės raidos ir plėtros esminis prioritetas*. Disertacijoje parodyta, kad *svarbiausioji prielaida* kurti bendrą kultūrinę erdvę – tai *tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje aktyvinimas ir visapusiškas tobulinimas* tiek atskirose Europos Sąjungos šalyse (tarp jų – ir Lietuvoje), tiek ir visoje Europos Sąjungoje.

2. Nustatyta, kad tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje lygis netenkina šiuo metu kylančių reikalavimų ir yra neadekvatus dabartiniams globalizacijos, žiniomis grindžiamos visuomenės kūrimosi bei Europos Sąjungos raidai būdingiems iššūkiams. Disertacijoje identifikuotos *kultūros sektoriaus problemos, susijusios su internacionalizacijos procesais* bei išryškintos jų sprendimo *galimybės*, taip pat ir – *tarptautinių ryšių vadybos* priemonėmis. Itin svarbi problema ta, kad Europos Sąjungoje iš esmės nesukurtas *vadybos mechanizmas*, leidžiantis realiai įgyvendinti pačioje

Europos Sąjungoje deklaruojamą *atvirojo koordinavimo* idėją, skirtą kurti vieningą kultūros erdvę.

3. Tyrimais nustatyta, kad išskirtinai reikšmingomis *tarptautinio bendradarbiavimo kultūros sektoriuje vadybos* problemomis laikytinos:

– Europos Sąjungos šalyse, tarp jų ir Lietuvoje, susiklosčiusi kultūros sektoriaus valstybinio reguliavimo praktika nėra pakankamai orientuota į kelis esminius prioritetus, ypač į adekvatų įvairių visuomenės sluoksnių poreikių kultūros srityje atspindį, į tarptautinių ryšių internacionalizacijos reikmes, taip pat į centralizuoto bei decentralizuoto valdymo pradų kultūros sektoriuje suderinimą;

– įvairiose kultūros sektorių administruojančiose įstaigose (tiek centrinėse šalies, tiek ir regioninėse) nėra tinkamai nustatomi visuomenės poreikiai plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kultūros srityje ir iš esmės nėra vykdomas tarptautinio bendradarbiavimo plėtros monitoringas;

– įvairių visuomenės sluoksnių tarptautinio bendradarbiavimo kultūros srityje poreikių vertinimai nėra adekvačiai siejami su šioms sluoksniams būdingais gyvenimo būdo pokyčiais bei su laisvalaikio struktūros ypatumais, todėl kultūros sektoriuje realiai įgyvendinami projektai dažnai neatitinka gyventojų kultūrinių poreikių ir galimybių juos tenkinti;

– kultūros politika nepakankamai atsižvelgia į bendresnes socialinės ekonominės raidos reikmes, o pačios kultūros politikos rengimas nėra tinkamai siejamas su socialinės ekonominės raidos perspektyvomis;

– trūksta efektyvios sąveikos tarp Europos Sąjungos institucijų ir atskirų šalių kultūros sektoriuose veikiančių įstaigų, organizacijų bei kūrybinių bendruomenių.

4. Išanalizavus europietiškojo kultūrinio tapatumo apraiškas nustatyta, kad Europos Sąjungoje yra nemažai šalių, kuriose *visuomenė neturi įtakos* kultūros politikos sprendimams, neatsižvelgiama į įvairioms visuomenės grupėms atstovaujančių organizacijų nuomones (aukštu kultūros sektoriaus centralizacijos lygiu pasižyminčios šalys). Tarptautinis bendradarbiavimas yra paliktas išimtinai valstybinių institucijų bei pavienių specifine veikla užsiimančių komercinių organizacijų kompetencijai.

5. Atlikus lyginamąją analizę, skirtą įvairių šalių kultūros sektorių valdymo praktikai, įvardyti nauji iššūkiai tarptautiniam bendradarbiavimui kultūros srityje, kuriuos nulemia globalizacijos bei žiniomis grindžiamos visuomenės kūrimosi aplinkybės. Tarp tokių iššūkių itin ryškūs yra *naujųjų ir senųjų Europos Sąjungos narių ekonominės raidos netolygumas*, o ypač – visuomenės

atvirumo laipsnio skirtumai. Disertacijoje išryškinti įvairių Europos Sąjungos šalių kultūros sektorių *valstybinio valdymo modelių tipai*, pasižymintys centralizavimo ir decentralizavimo pradų įvairove. Disertacijoje parodyta, kad, viena vertus, iš esmės nė vienoje Europos Sąjungos šalyje nėra tinkamai įgyvendinama *atvirojo koordinavimo* idėja, kita vertus, minėtųjų modelių pagrindu gali būti plėtojamas tarptautinis bendradarbiavimas, o tam reikia įgyvendinti atitinkamas valdymo tobulinimo priemones.

6. Atlikus Lietuvos kultūros politikos rengimo ir įgyvendinimo aplinkybių analizę, atsižvelgiant į Europos Sąjungos kultūros raidos nuostatus, pastebima, jog Lietuvos kultūros politikos *prioritetai nėra adekvatūs* daugelio “senųjų” Europos Sąjungos narių prioritetams, nagrinėjant juos bendros kultūros erdvės kontekstu, o Lietuvos kultūros administratoriai neretai siaurai suvokia tarptautinio bendradarbiavimo paskirtį. Lietuvoje prioritetais nelaikomi internacionalizacija, valdymo decentralizacija, lavinimasis kultūros srityje ir kt.

7. Disertacijoje detalai išnagrinėta Lietuvos *kultūros politikos* rengimo ir įgyvendinimo praktika. Atlikus kultūros politikos Lietuvoje rengimo ir įgyvendinimo politinių, teisinių ir ekonominių aplinkybių analizę paaiškėjo, jog Lietuvos kultūros sektoriaus *teisinė bazė* vis dar formuojama, o kultūros sektoriaus *finansavimo mechanizmas* yra smarkiai orientuotas į centralizavimo prioritetus, nėra sudaromos galimybės taikyti įvairias alternatyvaus finansavimo formas. Nustatyta, kad kultūros politika stokoja sprendimų padaryti kultūrą prieinamesnę gyventojams bei įtraukti į kultūros politikos formavimą platesnius visuomenės sluoksnius. Taip pat nustatyta, kad Lietuvoje moksliniais tyrimais nėra tinkamai reaguojama į sprendimų reikalaujančias kultūros problemas.

8. Atlikus kultūros ir meno darbuotojų tarptautinio bendradarbiavimo poreikių ir galimybių tyrimą, nustatyta, jog plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą kultūros srityje tikslinga teikti prioritetą *nevyriausybiniam sektoriui*, šiuo tikslu numatant įgyvendinti skirtingų visuomenės sluoksnių *sąveikos* priemones.

9. Vykstančių kultūros raidos procesų harmonizavimui Europos Sąjungos mastu tikslinga taikyti *atvirojo koordinavimo* idėjai įgyvendinti skirtą *tarptautinio bendradarbiavimo vadybos modelį*. Modelio esmė ta, kad, viena vertus, atskirų šalių kultūros sektoriai turėtų būti plėtojami atsižvelgiant į bendros kultūros erdvės Europos Sąjungoje sukūrimo prioritetus, kita vertus, turėtų būti aktyvinami daugiakanaliai tiesioginiai ir grįžtamieji ryšiai tarp įvairių visuomenės sluoksnių, tarp jų, kultūros ir meno darbuotojų, jų organizacijų bei bendruomenių, taip pat kultūros raidą veikiančių

nevyriausybių organizacijų bei kultūros sektorių administruojančių valstybinių įstaigų, Europos Sąjungos institucijų.

10. Tolimesni moksliniai tyrimai turi būti grindžiami kompleksiniu požiūriu į vadybos ir administravimo, kultūros ir meno bei kitų sričių problemų suvokimą ir sprendimą: būtent kompleksinis požiūris ir tolimesnių tyrimų integralumas sudaro prielaidas realiai skatinti pažangą plėtojant šiuolaikinį kultūros sektorių.

Mokslinių publikacijų disertacijos tema sąrašas

Recenzuojamuose mokslo žurnaluose

Alperytė, I. 2006. Cultural Needs of Lithuanian Inhabitants in the Context of Global Consumer Culture, in *International Biannual Publication of Scholarly Papers “Transformations in Business & Economics”*, Kaunas Faculty of Humanities, Vilnius University, 5: 122–135. ISSN 1648-4460. (ISI Master Journal List).

Alperytė, I. 2005. Cultural Policy Trends and their Impact on Public Servant Training in Various Countries of EU, *Viešasis administravimas* [Public Administration] 3–4(7–8): 90–99. ISSN 1648-4541. (EBSCO)

Alperytė, I. 2007. Kultūra, laisvalaikio struktūra ir gyvenimo kokybė: teoriniai modeliai ir praktinės problemos, *Viešasis administravimas* [Public Administration] 4 (16): 95–102. ISSN 1648-4541. (EBSCO)

Kituose leidiniuose

Alperytė, I. 2008. Lietuvos kultūros sektoriaus globalėjimo link, iš *Kultūra. Rinka. Visuomenė* [Culture. Market. Society]. Vilniaus dailės akademijos leidykla, 13–49. ISBN 978-9955-854-17-3. (EBSCO)

Alperytė, I. 2008. Synaxis Baltica 2008 atvejo analizė: Post-sovietinio periferijos miesto kultūrinio patrauklumo paieškos, iš *Kultūros industrijos: iššūkiai ir perspektyvos*. Vilniaus universiteto leidykla, 66-76. ISBN 978-9955-33-372-2.

Alperytė, I. 2007. Re-Integration of an International Student: Learning to Live and Work After Your Return Home from the USA, *Alliance of Universities for Democracy. Perspectives in Higher Education. Volumes 13–14. Based upon*

Fourteenth and Fifteenth Annual Conferences held in Vilnius, Lithuania (2003), and Yalta, Ukraine (2004). Published by the Alliance of Universities for Democracy, October 2007. Gdansk, Poland and Pueblo, Colorado. Polish American Center for Labor Management Disputes, 169–170. ISBN 83-915508-1-8.

Alperytė, I. 2007. Leisure of Lithuanian Inhabitants: Reasons and Consequences, in *9th International Conference on Arts & Cultural Management. July 8-11, 2007, Valencia, Spain: proceedings*. Edited by Manuel Cuadrado & Juan D. Montoro (CD). Valencia: Universitat de Valencia, 85-86. ISBN 978-84-96221-32-1.

Alperytė, I. 2007. Kultūros rinkodara ir jos pritaikomumas kultūros įstaigų veikloje, iš *Rinkodaros priemonių valdymas kultūros įstaigų veikloje*. Projekto „Lietuvos kultūros darbuotojų kvalifikacijos kėlimo plėtra“ mokymosi medžiaga. Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 78–115. ISBN 978-9955-793-01-4.

Alperytė, I. 2006. Lessons of Internationalization in the Lithuanian Culture Sector, in *ICCPR 2006 – Fourth International Conference on Cultural Policy Research. July 12–16, 2006, Vienna, Austria* (CD). Institute for the Facilitation of Arts and Science. Vienna: EDUCULT, 1–12. ISBN 3-9502214-0-9.

Alperytė, I. 2005. Tarptautinių projektų taikymas Lietuvos kultūros ir švietimo srityse, iš *Verslas XXI amžiuje: 8-osios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos medžiaga*. Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2005 m. vasario 10 d. Vilnius: Technika, 176–187. ISBN 9986-05-931-3.

Alperytė, I. 2005. Cultural Policy Trends and their Impact on Public Servant Training in Lithuania and Portugal (Comparison), in *The 13th NISPAcee Annual Conference “Democratic Governance for the XXI Century: Challenges and Responses in CEE Countries”, Moscow, Russia, May 19–21, 2005* (CD). Presented Papers from the 13th NISPAcee Annual Conference. ISBN80-89013-21-X.

Alperytė, I. 2005. ES tautų kultūriniai skirtumai ir jų ryšys su šių šalių ekonomika ir vadyba, iš *8-osios Lietuvos doktorantų ir magistrantų mokslinės konferencijos „Ekonomika ir vadyba dinamiškai besikeičiančioje ES 25 aplinkoje“, įvykusios Kaune 2005 m. gegužės mėn. 6 d., medžiaga*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 19–24. ISBN 9955-12-038-X.

Alperytė, I. 2005. Cultural Differences in the Markets of New Members of EU, in the *Fourth International Scientific Conference of the Series of "Regional Development"*, September 18–20, 2005, Ciechoczynek, Poland. *Proceedings "Regiony Europy Środkowej i Wschodniej wobec globalizacji i integracji międzynarodowej pod redakcją naukową Wojciecha Kosiedowskiego"* ("Central and Eastern European Regions within International Integration and Globalization"). Torun University by M. Kopernik. Włocławek: Oficyna Wydawnicza Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. ISBN 83-60150-10-9.

Alperytė, I. 2004. Tolerancijos studentų kultūriniam skirtumams problema, dėstant vadybos dalykus, iš *7-osios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos „Lietuva be mokslo – Lietuva be ateities“*, įvykusios Vilniuje 2004 m. vasario 12 d., medžiaga. *Humanitariniai ir socialiniai mokslai*. Vilnius: Technika, 120–128. ISBN 9986-05-767-1.

Melnikas, B.; Alperytė, I.; Lubys, A. 2004. National and International Security: Typicalities in the East- and Central European Countries, in *Drošība un tautas attīstība: starptautiskās zinātniskās konferences, 2004, gada 1-2 jūnijs, rakstu krājums*. Daugavpils: Daugavpils Universitāte, 13–21. ISBN 9984-14-250-7.

Alperytė, I. 2004. Europos integracija ir Lietuvos kultūros vadyba, iš *Devintosios mokslinės konferencijos „Verslas, vadyba ir studijos'2003“ mokslo darbai*. Vilnius: Technika, 7–15. ISSN 1648-8156.

Alperytė, I. 2004. Iš kultūros rinkodaros Lietuvoje pradžiamokslio, iš *Meno aritmetika: kultūros vadyba Lietuvoje: straipsnių rinkinys*. Sudarytojas E. Žalpys. Vilnius: Tyto Alba, 79–97. ISBN 9986-16-392-7.164

Trumpos žinios apie autorę

Irena Alperytė gimė 1962 m. sausio 15 d. Tverėje, Rusija. 1987 m. baigė Maskvos kultūros ir meno universitetą, režisūros specialybę. 1998 m. Niujorko universiteto R. F. Wagnerio aukštojoje viešojo administravimo mokykloje (JAV) įgijo vadybos magistro laipsnį, o 2001 m. Dižono (Prancūzija) aukštojoje verslo mokykloje – specializuotą kultūros ir meno įstaigų administravimo magistro laipsnį. Nuo 2003 iki 2007 m. – Vilniaus Gedimino technikos universiteto doktorantė. Šiuo metu dirba asistente Vilniaus Gedimino technikos universiteto Tarptautinės ekonomikos ir vadybos katedroje.

MANAGING INTERNATIONAL RELATIONS IN THE SECTOR OF CULTURE

Introduction

Definition of the Problem

The context of globalization, as well as development of the knowledge-based society and integral cultural space in the European Union, manifests in challenges and preconditions for *international relations in the sector of culture*; and to be able to comply with the new environment, *adequate models of management* should be applied.

The design of the models mentioned earlier requires to find solutions to a *problem* ascribed to the science of Management and Administration, at the heart of which rests, on one hand, the fact that modern theory of Management lacks a reasoned theoretical rationale that could serve as a basis for management practices of the international cooperation in the sector of culture; and on the other hand, the truth that the scientific expertise designed to explore new opportunities for the improvement of the management of the sector of culture is insufficient, with regards to the circumstances determined by the processes of internationalization.

Relevance of the Paper

As globalization rapidly affects all spheres of life in the entire cultural space of the European Union, Lithuania, similarly to her peer countries, firstly, has to find its own agenda in the field of culture; secondly, needs to discuss this agenda on a broad public level; thirdly, manage the urgent need for the government to update existing programs based on this agenda, and fourthly, seek to harmonize the local content with the overall European agenda. As in the Post-industrial society culture becomes part of the economies of various countries, it is important to analyze the administrative structures of the culture sector in these countries and identify the priorities for the field of culture of each country. This need and solutions to the issues are discussed in the paper.

It is important to say that the declared priorities in the sector of culture in any given country not always guarantee the actual support and solutions to the issues argued by the members of the society. The prominent article 151 of the Amsterdam Treaty (former Article 128 of the Maastricht Treaty), set up to help countries to decentralize their culture sector and let it develop in an unrestricted (*unanimous*) way, now realize limitations of the principle of subsidiarity that this article brings to date. This urgent need to refurbish the sector of culture in

Lithuania and make its international collaborations more fruitful and meaningful is the main *raison d'être* of this paper.

For the case of Lithuania, the interest in the revamping of the sector of culture has risen since the regained Independence; however, the role of culture remains minimal as compared to the “significant” sectors, such as politics or economy.

When examining the administrative structures of various countries in the sector of culture, it is important to define the term *culture* itself, which nowadays reaches a number of several hundreds.

There has been abundance of culture theories that over the years received acknowledgement as a significant foundation for further research. There have been a large number of researches done by various worldly-renowned scholars, including those recently initiated by the European Commission and European Parliament that address the issues of culture sector administration in various countries. There are researchers whose input is invaluable in the research done over the last decade in the field of culture. As for the local/national realia, there is still lack of research conducted on the country level, and this paper aspires to draw our society's attention to the managerial issues of the cultural sector in Lithuania.

Objective and Goals of the Dissertation

The main objective is to examine the opportunities to adequately consider the challenges of development of the integral cultural space in the European Union, as well as progression of globalization and knowledge-based society, and to frame theoretical solutions, necessary for the improvement of management of international relations in the sector of culture the following goals are pursued:

1. Identify *the issues of the sector of culture* related to the processes of internationalization; define them, and find opportunities to solve them by the means of improving management.
2. Foresee opportunities to develop horizontal links between the countries, thus, in order to do this, to analyze processes of development of *the integral cultural space* in the European Union, identify new challenges, and conduct the comparative analysis of administrative systems of cultural sectors of the countries of the European Union.
3. Assess the impact of various factors of social and economic development on the cultural sector; and examine the attitudes towards the international relations formed in the sector of culture.
4. Analyze the role of the non-governmental sector in the development of international relations, and in order to complete this, to study the practices of planning and implementation of the culture policies in Lithuania, and also

explore the opinions of the specialists of culture and arts on the opportunities of the relations of this kind.

5. Provide the ways on how to harmonize the processes running in the cultural sector upon the completion of the idea of *Open Coordination* as a mechanism to improve the administering of the cultural sector applied for the common cultural space of EU. To suggest managerial solutions to harmonize the processes described earlier and the ways of their implementation in practice.

Scientific Innovation of the Paper

Thus far, the following series of research have been completed: a comparative analysis of administrative systems of cultural administration, upon classification of the countries and identifying analogues in Lithuania, where identical principles are functioning. Also, at this point, the factors influencing processes of cultural progress have been evaluated, and possibilities to maintain international cultural relations explored. The analysis of leisure content of the citizens allowed identifying the niches for the development of the products and services provided by the cultural sector. Based on the research, the opportunities on how modern society could respond to processes of cultural relations were estimated. Finally, the managerial model on how to manage international relations in the sector of culture was proposed by the author, as a response to the need to apply the idea of *Open Coordination*.

Practical Value of the Results

The practical value of the research was determined by several circumstances. Firstly, the dissertation identified the issues of actuation of international cooperation and administration of international relations arising in the practices of culture management; solutions to these problems proved to be applicable when developing integral cultural space within the European Union. Besides, the progressive expertise has been scrutinized and generalized, which was generated in the progress of administering cultural sectors in various member states of the European Union, followed by identification of the opportunities to use this expertise in Lithuania. Thirdly, the methodology was developed and approved designed to both ascertain the capabilities of the organizations and specialists operating in the sector of culture to cultivate international relations, and successively enhance the potential of these capabilities. Fourthly, the instrumentation was suggested enabling to prove the priorities of cultural policies with regards to the needs of internationalization of the sector of culture and various factors determined by socioeconomic development.

The circumstances mentioned earlier as a whole show the orientation of the research results towards the implementation of the idea of *Open Coordination* suggested by the European Union while developing international relations in the sector of culture.

Methodology of the Research

The dissertation consists of a study of bibliographical material, primary and secondary data analysis, questionnaire surveys, application of descriptive statistical methods, and qualitative research, including in-depth interviews. Application of the multicriteria analysis and the concordance methods are also present in the paper.

Presented for Defense

Management of international relations in the sector of culture should be based on the following provisions:

1. In order to govern successive development of international relations in the sector of culture, the priority should be placed on *direct horizontal links* between the subjects of the sector of culture, operating in the international space;
2. The content of the predominant culture of the contemporary society is determined by the sociodemographic factors the progression and emanation of which is stipulated by processes of social, cultural and economic internationalization;
3. The identified *opportunities* provided by the development of the integral cultural space have to be used for further sector revitalization;
4. The application of the idea of *Open Coordination* should be performed for further development of international relations. Therefore, the model designed to improve the management of international relations in the sector of culture is suggested.

The Structure of the Paper

The dissertation consists of Introduction, four chapters, and General Conclusions. The Introduction identifies the research problem, describes the relevance of the work, defines the goal and the objectives; indicates the scientific innovation of the dissertation. Chapter 1 is dedicated to the explanation of the scientific problem examined in the dissertation, and to substantiate the needs to conduct the research on international relations in the cultural sector. Chapter 2 provides the study of the theories and methodologies applied in the research, and defines the research methodologies. Chapter 3

analyses the idea of *Open Coordination* as a prospective way to develop international relations in the cultural sector. Chapter 4 suggests managerial solutions based on the outcomes of the research, and the model designed to improve managerial solutions within the development of international relations of the cultural sector in the context of the processes of internationalization. General conclusions summarize the findings of the dissertation and provide recommendations for further research.

General Conclusions

1. Upon completion of the systematic analysis of the sector of culture in the European Union, the hypothesis was confirmed implying that creation of the integral cultural space should be seen as a key priority for further development and expansion of the European Union itself.
2. It was stated that the level of international relations in the sector of culture fails to respond to the currently rising requirements, and is inadequate to the challenges of globalization, rise of knowledge-based society and development of the European Union. The dissertation gave insights into possible managerial solutions (indicating that the European Union still misses a mechanism fostering practical implementation of the principle of the *Open Coordination*).
3. It was acknowledged that among the issues of management of international relations in the sector of culture the greatest importance should be given to the practice of the public regulation of the sector of culture.
4. After scrutiny of the manifestations of the European cultural identity, it was stated that it is necessary to consider the fact that nowadays the deficit of feedback between the development and orientations of particular communities, and the ideas declared on the scale of the European Union could be observed.
5. Upon thorough analysis, new challenges for the international relations in the sector of culture were identified. Among them, there is one of outstanding scale, which indicates the discrepancies between economic development among the new and old members of the European Union.
6. Upon completion of the analysis of the culture policies in Lithuania, and with regards to the grounds of the European Union, one may observe that the Lithuanian priorities are inadequate as compared to the majority of the “old” members of the European Union.
7. The dissertation thoroughly scrutinized the practices of formulation and implementation of the policies of culture in Lithuania. It was discovered that the legal basis of the Lithuanian sector of culture is still under review, whereas the mechanism of financing the sector of culture is strongly oriented towards the centralized priorities, and there is lack of alternative ways to fund culture.

8. When developing international relations in the sector of culture it is coherent to give priority to the non-governmental sector and by this step completing means of cohesion among the wider public.

9. In order to harmonize the processes of development of the sector of culture with the efforts of the European Union to build up the integral cultural space it is possible to apply the model of management of international relations designed to implement the idea of the *Open Coordination*.

10. The completed research is the reflection of the prospects for further research dedicated to international relations and their management in the sector of culture. Further scientific research should be based on the complex approach towards understanding of the issues of management and administration, culture and arts, and other spheres of life.

About the Author

Irena Alperyte was born on January 15, 1962 in Tver, Russia. In 1987 she graduated from Moscow University of Culture and Arts, where she specialized in Theatre Studies. In 1998 she completed her MSc degree in Public Administration at New York University, R. F. Wagner School of Public Service. In 2001 she received her M/S in Management of Cultural and Arts Institutions in Dijon Higher School of Commerce. During 2003–2007 she was a doctoral candidate at Vilnius Gediminas Technical University. Currently I. Alperytė is a teaching assistant at the Department of International Economics and Management.

Irena Alperytė

**TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO KULTŪROS SEKTORIUJE
VADYBA**

**Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03S)**

Irena Alperytė

**MANAGING INTERNATIONAL RELATIONS IN THE SECTOR OF
CULTURE**

**Summary of Doctoral Dissertation
Social Sciences, Management and Administration (03S)**

2009 04 28 1,5 sp. l. Tiražas 60 egz.
Vilniaus Gedimino technikos universiteto
leidykla „Technika“, Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius,
<http://leidykla.vgtu.lt>
Spausdino UAB „Biznio mašinų kompanija“,
J.Jasinskio g. 16A, LT-01112 Vilnius